

CHO'LLANISH - GLOBAL EKOLOGIK MUOMMO

Sirdaryo viloyati Oqoltin tumani

5-sonli maktabning ona tili va adabiyot fani

o'qituvchisi, magistrant

Tursinova Nodira Komiljon qizi

ANNOTATSIYA: *Hozirda O'zbekistonda eng asosiy global muommalardan biri cho'llanishdir. Cho'llanish - bu qurg'oqchilik hamda suv tanqisligi natijasida paydo bo'luvchi global muommo. Bu jarayon qanday tarzda kelib chiqadi. Avvola, yerni noto'g'ri sug'orish hamda suvni behuda sarflash asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda. Iqlim o'zgarishi va boshqa global muommolar ham cho'llanishni vujudga kelishida turtki bo'lmoqda.*

KALIT SO'ZLAR: *Lantshaft, resurs, eroziya, migratatsiya, rekuktivatsiya.*

Cho'llanish - zamonaviy ekologik muommo. Cho'llanish-tuproq unumdorliginiing pasayishi, o'simlik qatlami va biologik xilma-xillikning kamayishi bilan kechadigan jarayon bo'lib, asosan, inson faoliyati va tabiiy omillar natijasida yuzaga keladi. Ushbu jarayon, asosan, qurg'oqchilik va yarim qurg'oqchilik hududida namoyan bo'ladi va dunyoning ko'plab mamlakatlari uchun dolzarb ekologin muommo hisoblanadi.

Cho'llanish jarayoning asosiy sabablari quyidagilardan iborat :

- Inson omillari: yaroqsiz yerlarni qishloq xo'jaligiga jalb qilish. Haddan tashqari yaylovlardan foydalanish, yani chorva sonining me'yoridan ortib ketishi. O'rmonlarning kesilishi va tabiiy landshaftning buzulishi. Suv resurslaridan noto'g'ri foydalanish. Masalan, noto'g'ri sug'orish texnologiyalari natijasida tuproqning sho'rlanishi.

- Tabiiy omillar: iqlim o'zgarishi, global isish, yog'ingarchilik miqdorining kamayishi. Shamol va suv eroziyasi natijasida tuproqning yo'qolishi.

Cho'llanish oqibatlari. Cho'llanish iqtisodiy, ekologik va ijtimoyi sohalarga

katta salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tuproq unumdorligining pasayishi, o'simlik va hayvonat dunyusining yo'qolishi kabi jiddiy ekologik muommalarni ham keltirib chiqaradi. Ijtimoiy muommo hisoblanmish aholining oziq-ovqat xavfsizligining buzilishi va migratsiyaning ortishiga ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining qisqarishiga, tuproqni qayta tiklash uchun katta mablag' sarflashga sabab bo'ladi

Cho'llanishni oldini olish choralari: Cho'llanish muommosiga qarshi kurashda quyidagi chora-tadbirlar samarali hisoblanadi:

1. Yashil hududlarni kengaytirish ;
2. Sug'orish texnologiyalarini takomillashtirish va suv resurslaridan oqilona foydalanish.
3. Yerlarni reaktivatsiya qilish va barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish;
4. Aholi orasida ekologik madaniyatni oshirish va cho'llanishga qarshi xalqaro hamkorlikni kuchaytirish.

Cho'llanish insoniyat oldidagi jiddiy ekologik muommo bo'lib, u global darajada e'tiborni talab etadi. Tabiatni muhofaza qilish va yer resurslarida oqilona foydalanish orqali cho'llanish jarayonini sekinlashtirish yoki to'xtatish mumkin. Har birimiz ushbu muommoning oldini olish uchun o'z hissamizni qo'shishimiz zarur. Xo'sh, cho'llanishni shuncha sabablarini bilgan holda o'zingiz shu jarayonga sababchi bo'larmidingiz?!